

FOTO ANN-CHRISTIN UNANDER

Målbild efter föryngringsavverkning

Lämningarna är fria från kör- och markskador och från täckande ris. Inga träd växer på eller i direkt närhet till lämningar. Undvik åtgärd inom kantzon om det finns risk för allvarliga körskador.

Kulturmiljöer vid vatten

Vatten har alltid varit betydelsefullt för människan. Vattenvägar och vattenmiljöer har fungerat som kommunikationsleder och för transporter, som kraftkälla eller resurs vid bevattning, jakt och fiske. Människan har på olika sätt utnyttjat vattenmiljöer och försökt styra dem, därav har olika spår i dess närområden uppstått.

Hur ser de ut

Kulturmiljöer vid vatten innefattar bl. a stamp, broar, såg-, kvarn-, järnbruks- och flottningsmiljöer med tillhörande bebyggelselämningar (t ex grunder efter hyttor och flottarkojor). De flesta lämningar är konstruerade av sten i olika strukturer och storlek. Ibland består de av eller är kompletterade med trä. Flottningsleder har inneburit att man rästat eller stensatt fåror, eller byggt träkonstruktioner, vid besvärliga passager. Till kvarnfall och sågdämmen finns tillhörande rännor och damm-

vallar av grus och sten. Intill sjöar och vattendrag kan hamnkonstruktioner eller fiskerianordningar hittas, oftast av sten. I synnerhet inom det samiska lämningsområdet finns spår efter förvaringsplatser (gropar) intill vattendragen – se målbild för *Lämningar efter äldre tiders renskötsel*.

Var är de placerade

Dessa lämningstyper återfinns spridda i hela landet. I vissa fall kan vattenanknutna lämningar förekomma på numera torrlagd mark.

Signalfunktion – Vad kan jag hitta mer

En mängd olika lämningstyper, baserat på arbete och bomiljö, kan finnas i närheten. Vattenmiljöer är också viktiga för naturvården – se målbild för *Kantzoner mot sjöar och vattendrag*.

Målbild

Enstaka lämningar (t ex lämning efter kvarn och bro) samt andra typer av yttäckande lämningar och linjeobjekt (t ex stensatt dike, dammvall och flottningsanläggning/-led)

Förröjning	Träd och buskar som växer på eller i direkt närhet till synliga lämningar röjs bort och riset avlägsnas, gäller även inom kantzon mot vatten.
Föryngrings- avverkning	Alla träd huggs bort och riset avlägsnas. Undvik körning på/intill lämningar. <u>Inom kantzon mot vatten*:</u> Alla träd på eller i direkt närhet till lämningen huggs bort och riset avlägsnas. Vid stor risk för stormskador ta bort träd som kan falla över lämningen. OBS! Finns risk för allvarlig körskada lämna lämningen orörd.
Kulturstubbar	Markeras med 3 eller fler kulturstubbar som ställs 2–5 m utanför lämningens yttre kant.
Markberedning och plantering	Rätt placerade kulturstubbar fungerar som hänsynsgräns. Saknas dessa, eller är felaktigt placerade, gäller ca 5 m avstånd från lämningens yttre kant. <u>Inom kantzon mot vatten:</u> Med anpassning minst 5–10 meter ifrån lämningens yttre kant. Se målbild för <i>Hänsyn till vatten vid beståndsanläggning</i> .
Röjning och Gallring	Lämningar hålls fria från träd och ris. Undvik körning på eller i direkt närhet till lämningar. <u>Inom kantzon mot vatten:</u> Alla träd på eller i direkt närhet till lämningar huggs/röjs bort och riset avlägsnas. Undvik körning på eller i direkt närhet till lämningar. OBS! Finns risk för allvarlig körskada lämna lämningen orörd.

*Med kantzon avses zonen närmst vattnet, med eller utan träd/buskar. Kantzonens funktion är betydelsefull för vattnets värde!

För mer information om hur du arbetar med forn- och kulturlämningar:
Branschgemensamma riktlinjer är framtagna av skogsbruket och Skogforsk.
Gå in på: www.skogforsk.se för att läsa mer.

! OBS. Fornlämnings-
klassade lämningar
behandlas enligt
länsstyrelsens beslut!

